

Februari 2000

Nr 4

Uitgave van de Historische Kring Abcoude / Baambrugge

Inhoud:

- ◆ Het Klooster Abcoude
- ◆ De Th. Snoekstraat
- ◆ Langversweegen
- ◆ De Abcouder IJclub tijdens de vorige eeuw wisseling
- ◆ Abcoude-Baambrugge en Abcoude-Proostdij in 1815
- ◆ Onderhoudsperikelen met de Baambrugse kerk in 1744
- ◆ Een oude schoolfoto

Redactie:

H. Hoogenhout
G. van der Most
D. L.H. Slebos
W. W. Timmer

W. Zwaard

Redactie secretariaat:

G. van der Most,
Papehof 9
1391 BD Abcoude

Vormgeving

W. Zwaard

Druk:

Grafisch Centrum Abcoude

Prijs losse nummers fl 8,50

Het klooster Abcoude

De excursie 1999 voerde de Historische Kring dit maal naar de oude stad Leiden. Leiden heeft een aantal raakvlakken met Abcoude. Zo komen in de gemeentewapens van beide plaatsen **de sleutels van Petrus** (Sint Pieter) voor. In Leiden is aan St. Pieter de oudste kerk gewijd; ook wordt hij genoemd als patroon van de stad. In Abcoude herinneren de sleutels aan het wapen van de vroegere gemeente Abcoude Proostdij, die in 1941 samen met Abcoude Baambrugge de huidige gemeente Abcoude ging vormen. Abcoude Proostdij was weer een voortzetting van het oude Abcoude St.Pietersgerecht, dat behoorde aan het kapittel van St. Pieter te Utrecht.

Het tweede raakvlak is dat ooit in Leiden ook **een klooster Abcoude** heeft gestaan. Dit klooster zou vermoedelijk in 1447 of iets eerder zijn gesticht, naar men denkt door een Maria van Abcoude. Mogelijk was deze Maria van Abcoude een dochter van de bekende Willem van Abcoude (overleden 1407); een Maria van Abcoude wordt tenminste als zodanig genoemd door W.H.

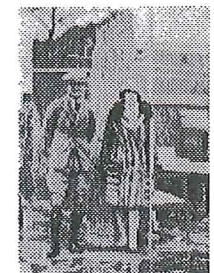
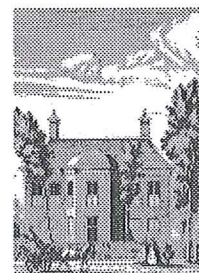
In dit nummer

Het klooster Abcoude

De Th. Snoekstraat

Langversweegen

*Abcouder IJclub
rond vorige
eeuwwisseling*

Het Klooster Abcoude te Leiden; aanzicht van de boerderij

Koomans in zijn 'Stamlijst der Heeren van Abcoude' (Jaarboekje Niftarlake 1951 blz. 1-3); zie ook de *Stamreeks van de Heren van Abcoude* in het vorige nummer van de Angstelkroniek (blz.39).

Ook Marijke Carasso-Kok meldt in haar 'Abcoude en Baambrugge in de Middeleeuwen' het bestaan van 'het minder bekende klooster Abcoude in Leiden, dat in het begin van de 15e eeuw door een Maria van Abcoude moet zijn gesticht' (Abcoude en Baambrugge 900 jaar, blz.53/54).

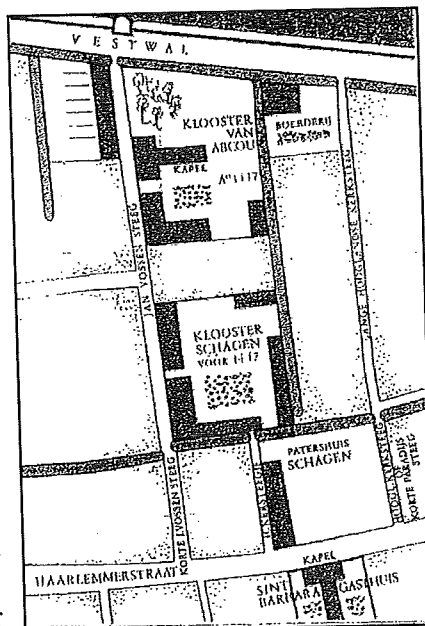
Het betreffende klooster lag dichtbij de Haarlemmerstraat in Leiden met de kloostertuin tegen de Stadsvest (Vestwal), en de ingang aan de Jan Vossensteeg (zie bijgaande afbeeldingen). Er naast lag het 'Klooster Schagen'; beide kloosters hadden als oostgrens een kavelsloot die bekend stond als de Donkere Gracht en nu de Vollersgracht heet.

Het Klooster Abcoude behoorde tot de derde orde van St.Franciscus en was aangesloten bij een Utrechtse kapittel. Aan het hoofd stond een *mater*, waarnaast later (in 1568) ook een *procuratrix* (klooster administratrice) wordt vermeld. Het wordt ook aangeduid als het Sint Maria-klooster en als het convent van Onze Vrouwe in Bethlehem of Bethlehem-klooster. Aan het klooster was tevens een (stads) boerderij verbonden.

De stichtingsdatum van het klooster wordt afgeleid uit het feit dat op de plek waar het stond oorspronkelijk een

huis heeft gestaan dat eerder van Dirc Willems van Poelgeest geweest was. In dat huis, voor het eerst vermeld in 1429, woonden oorspronkelijk de zusters van Sint Hieronymus, tot zij in 1444 een klooster aan het Rapenburg betrokken.

In 1449 wordt het 'Convent van Onze Vrouwe in Bethlehem' voor het eerst genoemd, dus als klooster moet het tussen 1444 en 1449 zijn gesticht op de vrijgekomen plek, waarbij deskundigen 1447 als meest waarschijnlijke datum noemen. In de marge van het stuk uit 1429 is (later) bijgeschreven: 'sorores istius domus vocantur sororus de Apkou': 'de zusters in dat huis worden de zusters van Apkou genoemd'.

Situering Kloosters van Abcoude en Schagen

Tussen 1498 en 1573 (de reformatie) telde het klooster rond de 40 kloosterzusters, met een top in 1507 (58). In 1569 waren er 37 kloosterlingen, in 1573 (Leidens beleg!) 40 en in 1581 29. In 1595 waren er nog 18 kloosterzusters over, die inmiddels in naburige percelen waren ondergebracht.

Na de hervorming werden (in 1577) de goederen van de kloosters, dus ook die van het Klooster Abcoude, onder beheer gesteld van een Rentmeester. In het geval van de Leidese kloosters was dat een Claas Dirksz van Montfoort. De kloosters dienden hun archieven in te leveren bij het Gerecht. De mater van het klooster Abcoude, in die tijd Weyntgen Hendricsdochter, en de procuratrix Catrijne Cornelisdochter, traineren de afgifte. Hen wordt vervolgens (in 1583) 'tijt gegeven tot acht dagen na Paesschen omme alsdan haer brieven te leveren'. Om enige zachte(?) dwang uit te oefenen wordt 'middelertijt haer aller alimentatie opgehouden', oftewel de voedselvoorziening van het klooster wordt zolang geblokkeerd.

De kloosterzusters, die misschien al wel wat gewend waren tijdens het beleg van Leiden, lijken daar niet echt wakker van te hebben gelegen. Want enige tijd later worden Weyntgen en Catrijne bij het Gerecht ontboden en, gevraagd zijnde naar haar brieven, verklaren zij dat 'die bij Heer Jacop Jansz, haer pater, op Uytrecht gebracht ende van daer op Coelen vervoert te zijn'. De stukken, die ongetwijfeld meer licht zouden kunnen werpen op de geschiedenis van het Klooster Abcoude en misschien ook wel op de stichtster Maria van Abcoude, zijn echter voor zover bekend nooit uit Keulen teruggekeerd.

De grond van het klooster kwam na de reformatie aan de stad Leiden. De eerste tijd mochten de nonnen in de huisjes ten westen van de Jan Vossensteeg blijven wonen, maar in 1589 werd het kloosterterrein als bouwgrond verkocht. Thans bevindt er zich stedelijke bebouwing.

Over de Maria van Abcoude, die het >

De Th. Snoekstraat

Thaddeus Snoek 1925 - 1949

Groen was weide die rondom de geboorteplek van Theo Snoek lag. Thaddeus Stephanus Josephus Snoek werd op 20-03-1925 geboren aan de noordkant van het Gein op de boerderij 'Land houdt Stand'. Vader Gijs (1884-1952) en moeder Elisabeth Maria Pronk (1888-1948) woonden daar met zeven dochters en drie zonen toen Theo Snoek in 1947 moest opkomen voor zijn militaire dienst. Na de R.K. Lagere School aan het Kerkplein was Theo zijn vader gaan helpen op het boerenbedrijf.

Opkomen voor je nummer vlak na de oorlog betekende in veel gevallen uitzending naar Indië. Soekarno met zijn lotgenoten had daar het Japanse bewind opgevolgd en vocht tegen de Nederlanders voor een vrij en zelfstandig Indonesië. Deze verzelfstandiging verliep niet volgens het scenario dat

de Nederlandse overheid voor ogen had. Het gevolg was dat tienduizenden Nederlandse militairen onder de noemer van positionele acties de orde moesten herstellen.

Theo vertrok zoals zo velen in 1947 per schip naar Indië. Hij was als dienstplichtig militair ingedeeld bij het 4^e Bataljon Garderegiment Jagers.

Tijdens een patrouille op 4 april 1949 werd er een trekbom tot ontploffing gebracht onder de weapon carrier waarin Theo reed. De gevolgen waren dramatisch. Theo overleed ter plaatse en wel bij Ngandjoek op Oost Java. Hij werd begraven in Madioen.

De familie ontvangt op 1 december 1949 van de Minister van Overzeese

gebiedsdelen een certificaat behorende bij het ereteken voor orde en vrede. Het ereteken is voorzien van de gespen 1947-1948-1949

Op 24 maart 1950 vindt herbegravenis plaats op de erebegravingplaats Kembang Koning in Surabaya.

Een goed onderhouden begraafplaats waar honderden graven van gesneuvelde Hollandse jongens tussen fris groen gras zijn gelegen. Uiteindelijk was zijn laatste rustplaats op het verre Java agrarisch groen.

Abcoude eert en gedenkt hem door een straat zijn naam te geven. In 1959 werd in het uitbreidingsplan Koppeland de Th. Snoekstraat aangelegd.

Met dank aan Fam. Snoek-Woerden. Wim W. Timmer

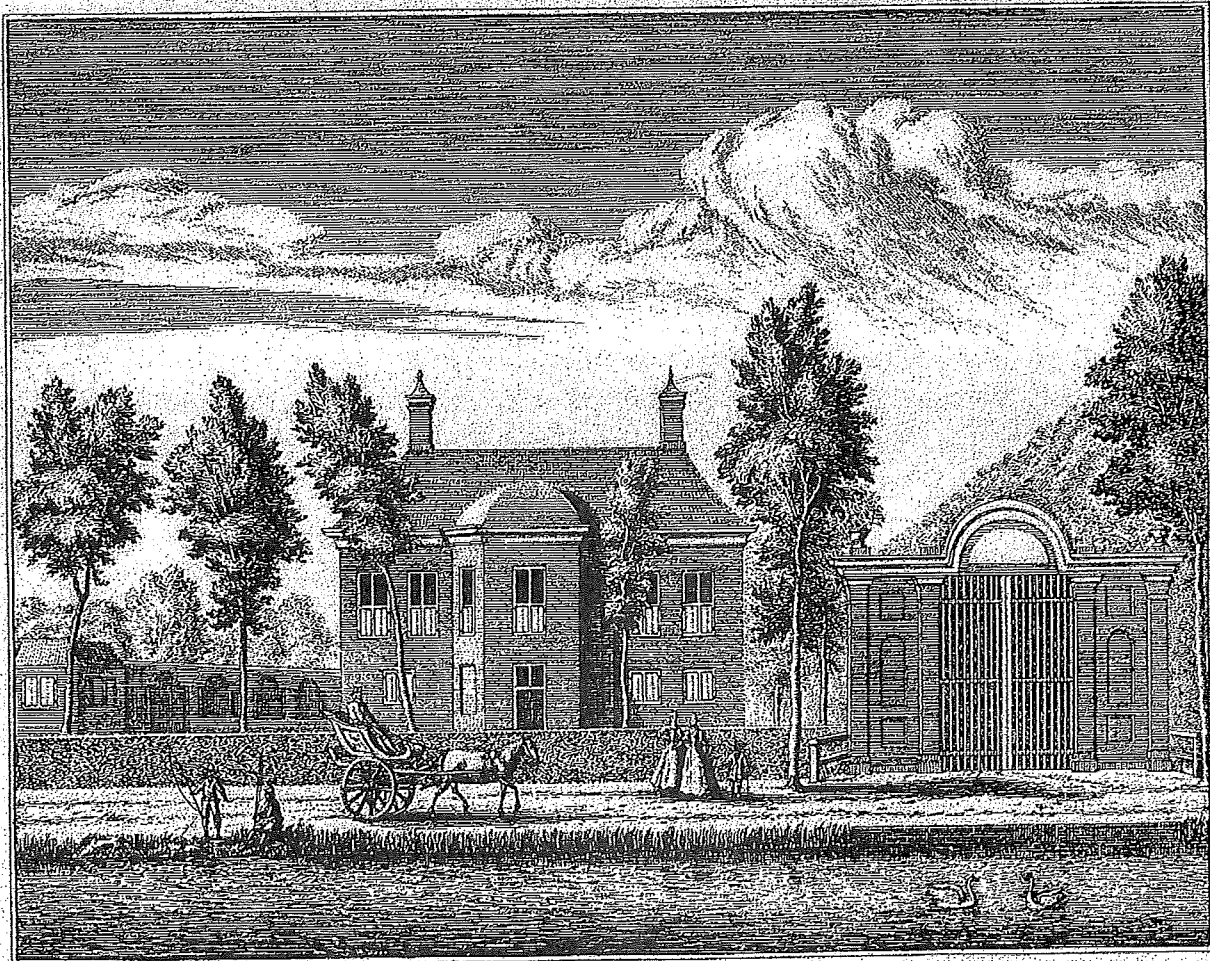
De familie Snoek op 26-5-1947; voor het vertrek van Theo
Zittend van links naar rechts: Josina (1919) - Vader Gijs - Moeder Elisabeth - Dirk (1916)
Staand van links naar rechts: Annie (1921) - Jopie (1931) - Corry (1928) Theo (1925) - Truus (1928) - Els (1930) - Jeanne (1924) - Jan (1828)

Bethlehem-klooster (vanaf 1524 en 1538 aangeduid als Onze Vrouwen huis van Abcoude) gesticht zou hebben, is aan de auteur verder niets bekend dan dat W.H. Koomans haar in de eerder genoemde Niftarlakepublicatie aanduidt als 'jong overleden'. Dit

is een vrij algemeen gebruikelijke conclusie als men een doop aantreft en later over deze persoon geen verdere gegevens vindt. Maar het zou goed kunnen zijn dat Maria van Abcoude jong in het klooster getreden is, en later uit haar familiekapitaal of uit haar

erfenis ten behoeve van haar orde het klooster in Leiden heeft gesticht. Zijn er onder onze lezers wellicht (amateur) historici die nader licht op deze zaak kunnen werpen?

Ger van der Most.

*Lang-verswegen, apartenant a M^r. JEAN VAN SEE- || Lang-verswegen, toebehoorende den HEER JAN VAN
VENHUYSEN. SEEVENHUYSEN.*

74

Langversweegen

*'k Genaak de voorpoort van 't aanminnig Langversweegen,
De voorpoort, die zoo trots met Hek en Mueren praald,
Zijn ronde gevelpraal zo heerlijk boven haald,
Versierd met lijstwerk en met rijzende pylaren.*

De ets uit ongeveer 1725 geeft het aanzien weer van het herenhuis, dat op deze buitenplaats stond, zoals het er na de grote verbouwing van 1705 uitzag. De eerste 20 jaar zal het veel meer op Meerleveld hebben geleken, met een van ornamenten voorziene middenpartij, en de ingang halverhoogte. De eigenaar, die in de zetting op het huisgeld van 1685 wordt genoemd, was Thomas de Letter, iemand, die regelmatig voor langere tijd zowel in Amsterdam als Antwerpen verbleef. Tijdens de langdurige perioden van zijn afwezigheid woonden op Langversweegen zijn moeie Paternel, (= groot-

moeder van vaderszijde), in tweede echt verbonden met Thomas Hartopp. Thomas de Letter heeft, meer definitief uit Antwerpen teruggekeerd, het plan opgevat om het huis ingrijpend te verbouwen, welk plan in 1705 tot uitvoering is gekomen. Schout en Schepenen verklaren: '.....Langversweegen in den jare 1705 soo door nieuwe timmeragien plantagienen verhogingen van de gront van hoven en boomgaerden, als door het graeven van graften en vijvers metterdaet gemelioreert te sijn.....'

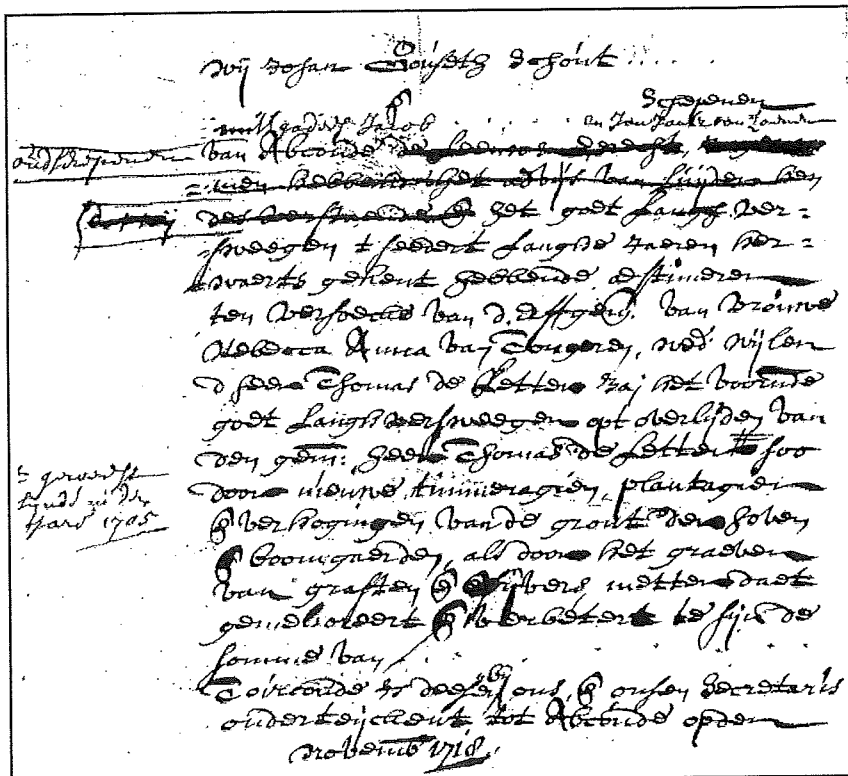
Het concept voor deze verklaring, opgesteld t.b.v. de verdeling van de na-

latenschap, in het jaar dat zijn weduwe Rebecca Anna van Tongeren is overleden, (1718) is hierbij afgebeeld. De verwezenlijking van een koepelkamer was het meest in het oog springende onderdeel van de verbouwing. Het was een driezijdig uitgebouwde zaal van het Franse type, voor zover bekend voor het eerst toegepast bij de bouw van het Huis te Nigtevecht, dat in 1687 werd gebouwd naar het ontwerp van Herbert Kramer. De koepelkamer werd hier aan de voorzijde aangebouwd, met het uitzicht op de rivier. Daardoor verviel de met ornamenten versierde middenpartij, zoals

bij Meerleveld en Ipenburg, en was er nog slechts sprake van een eenvoudige toegang. De verklaring van Schout en Schepenen uit 1718 omtrent de uitgebreide ophogingen geeft ook nader inzicht omtrent het opvallende verschil tussen Meerleveld en Langversweegen enerzijds en Ipenburg anderzijds. Bij Ipenburg heeft men, vóórdat met de bouw werd begonnen, het terrein zodanig opgehoogd, dat vanuit het gehele huis uitzicht over de rivier werd verkregen. Blijkbaar is dat bij Meerleveld en Langversweegen niet gebeurd, vandaar dat bij de beide laatstgenoemde huizen de hoofdverdieping op de eerste etage lag, teneinde toch uitzicht over de rivier en de daarlangs gelegen weg te verkrijgen. De hoofdingang bevond zich dan halverhoogte, (Meerleveld, Koerier no 1 blz, 2/3). Nadat Thomas de Letter in december 1705 kinderloos was overleden, volgden lange procedures over de verdeling van de nalatenschap, welke nog niet waren afgerond toen zijn weduwe in 1718 overleed. Door dit overlijden duurden de verwickelingen voort, totdat daaraan, althans voor zover het de bezittingen in Abcoude betreft, in 1724

een einde kwam. Langversweegen werd uit de boedel gekocht door Joan van Sevenhuysen, Oud-Directeur Generaal van de Noord- en Zuid-kust van Afrika. Deze kocht in 1730 bovendien van Hugo Dierten Laegland -een handelaar in onroerend goed- de beide kavels gelegen tussen Meerleveld en Langversweegen, zodat deze beide buitenplaatsen nu aan elkaar grensden. Alleen aan de wegzijde had Hugo in 1722 een gedeelte aan de eigenaar van Ipenburg, Nicolaas Moolenaar, verkocht, waarop deze inmiddels een stalling voor zijn rijtuigen had laten bouwen. (Kroniek no. 2, blz. 20.) Deze grondhandelaar Hugo Dierten had een fijne neus voor strategische kavels, die hij dan wist te verwerven mede dank zij een hypotheek ten gunste van de voormalige eigenaar. Rond 1730 heeft Hugo zijn in de loop der tijd met het oogmerk van een lucratieve winst verworven eigendommen geleidelijk van de hand gedaan, zoals wij ook zullen zien bij de bespreking van Vreede Rijk, gelegen direct ten Zuiden van Postwijk. Joan van Sevenhuysen liet bij zijn overlijden in 1733 al zijn onroerende goederen na aan zijn zuster Catharina van

Sevenhuysen. Haar echtgenoot, Egbert Buys ontving een legaat van F. 4.000,- uit de nalatenschap, die in totaal een waarde van F. 250 000,- vertegenwoordigde (zou nu ongeveer 25 mln geweest zijn). In 1746 verkocht Catharina, weduwe van Egbert Buys de buitenplaats Langversweegen aan Sara Maria Witsen, een telg uit een Amsterdamse burgemeesters familie. Deze mevrouw Witsen was een twaalfstal jaren eerder op smadelijke wijze door haar echtgenoot in de steek gelaten. De toenmalige stadskroniekschrijver Jacob Bicker Raye schrijft daarover in zijn boekje "Amsterdamse familien, merkwaardigheden mij bekend": '1 Mey 1734 is de Heer Secretaris van Amsterdam, Nicolaas van Strijen met een wijnkooper Bols sijn vrou uyt Amsterdam weggegaan en heeft sijn lieve vrou, van haar selve Juffrou Witse, met sijn kindt van 4 a 5 jaar malicieuselijk verlaaten. Hij heeft eenig gelt en juweelen van sijn vrou meede genomen; men meendt, dat hij na Braaband is gegaan. Sijn ampt is hij reeds quyt, dat wel sesduysend guldens 's jaars waert is'. Het valt niet te verwonderen, dat dit huwelijk bij vonnis van Schepenen in 1735 werd ontbonden. Nicolaas van Strijen (1700 - 1757) was een zoon van Quiry van Strijen, in 1709 en 1710 burgemeester van Amsterdam. Nicolaas was in 1727 getrouwd met Sara Maria Witsen (1707 - 1760), dochter van Mr Nicolaes Witsen en Catharina Tulp. Het dochttertje dat door de Vader in de steek werd gelaten was Margaretha Jacoba van Strijen (1727 - 1806). De weduwe van Quiry van Strijen, Vrouwe Cornelia van Bambeek, heeft zich over het mislukken van het huwelijk van haar zoon niet onbetuigd gelaten, hetgeen blijkt uit haar in 1736 opgemaakt testament. Zij heeft daarin haar zoon niet onterfd, maar wel de vrijheid van handelen met de hem toekomende gelden uit haar nalatenschap ontnomen. Hij kreeg de keuze tussen de naakte en blote eigendom over zijn legitieme portie, dan wel het vruchtgebruik van zijn erfdeel. Dit erfdeel diende alsdan bij de Weeskamer van

Concept verklaring van schout en schepenen (1718)

Amsterdam te worden ondergebracht. Bepaald werd dat de wettige descendenten (= nakomelingen) van Nicolaas tot in de vierde graad niet over deze nalatenschap zouden mogen beschikken, doch dat e.e.a. eerst aan de descendenten van Nicolaas in de vijfde graad als vrije goederen zou mogen worden afgegeven!

Verder werd bepaald dat, wanneer haar kleindochtertje Margaretha ofwel 25 jaar zou worden, danwel eerder zou trouwen met volledig consent van haar voorgd Jacob van Strijen (de andere zoon van Vrouwe van Bambeek), dat dan een deel van de bij de Weeskamer ondergebrachte goederen tot een bedrag van F. 150.000,- (!) aan haar zou mogen worden uitgekeerd, doch dat zij daarover niet zou mogen disponeren ten behoeve van haar moeder, of vrienden van haar moeder. Ook was het, aldus de bepalingen van dit testament, aan de Staten van Holland en West-Friesland verboden deze bepalingen op te heffen, zodat 80 jaar later Koning Willem I er aan te pas moest komen om de problemen op te lossen die uit dit alles voor de kleinkinderen van Margaretha voortvloeiden.

Nu behoeven wij ons van de zonder inkomen blijvende Nicolaas van Strijen en van diens gewezen echtgenote geen al te verdrietige voorstelling te vormen, daarvoor was de familie te bemiddeld. De oom van Nico-

laas, Mr Jacob van Strijen Oud President Schepen van Amsterdam, was, hoewel twee maal getrouwd, zonder wettige descendenten gebleven en diens testament van Januari 1728 is nog opgemaakt in de hoopvolle verwachting van een rimpelloos levensgeluk van neven en nichten. En omdat Mr Jacob van Strijen op 28 Januari 1729 is overleden, is dit testament conform uitgevoerd.

Het kende een fors aantal legaten toe aan voornamelijk vrouwelijke telgen uit de families waaraan hij, door zijn beide huwelijken, geparenteerd was geraakt. Deze dames konden zich in die tijd minder gemakkelijk een inkomen verwerven dan hun broeders.

Voorbijgaand aan alle overige legaten zij vermeld, dat Nicolaas van Strijen en zijn broer Jacob, Capityn van een Compagnie voetknechten, elk een legaat van Fl. 15.000,- werd toegedacht, waarbij Nicolaas nog 46 morgen in Oudt Beyerland zou ontvangen. Wellicht is dat de reden dat Nicolaas, toen hij zich met de vrouw van de wijnkoper Bols uit de voeten maakte, die richting is uitgegaan, een richting die ook blijkt uit de opstelling van uitgaven die zijn moeder, Vrouwe Cornelia van Bambeek, voor hem heeft gedaan. Jacob, broer van Nicolaas, zou een hofstede in Oudt Zijpe en nog een hofstede ontvangen, welke beide hofsteden bij ontstentenis van Jacob aan Nicolaas zouden vererven. Zijn woonhuis, staande aan de Binnen Amstel, mitsgaders zijn stal, staande en gelegen aan de Prinsengracht, werd gelegateerd aan Balthasar Boreel, Oudt Schepen en Raad in de Vroedschap van Amsterdam en diens huisvrouw, Apollonia Rendorp. Bij ontstentenis werden deze objecten gelegateerd aan de oudste zoon van Nicolaas van Strijen, en bij gebreke van een zoon aan die van broer Jacob.

Na nog enkele legaten aan o.a. de Hervormde Kerk van Amsterdam werden dan tenslotte tot universeel erfgenaam benoemd nicht Sara Maria Witsen, die reeds een legaat van Fl. 15.000,- had ontvangen, en nicht Geertruyd Blaeuw. Voegen we daarbij dat de moeder van

Nicolaas, Vrouwe Cornelia van Bambeek een vermogen van Fl. 800.000,- naliet (hetgeen nu meer dan 80 mln geweest zou zijn), dan blijkt hoe puissant rijk deze familie was.

In 1744 kon Sara Maria Witsen het voorgenomen huwelijk van haar dochter, Margaretha van Strijen, het zo smadelijk in de steek gelaten meisje van 5 a 6 jaar, thans 16 jaar oud, aankondigen met Cornelis Graafland Corneliszn. (1717 - 1774), advocaat der Oost Indische Compagnie (1742), alsmede Secretaris van de Stad Amsterdam (1745 tot 1774).

Dit echtpaar, alsmede hun kinderen, hebben grote invloed gehad op de lotgevallen van Langversweegen. Daarover doen de archieven een boekje open, waaruit wij in de volgende aflevering van deze kroniek zullen citeren.

D.L.H. Slebos

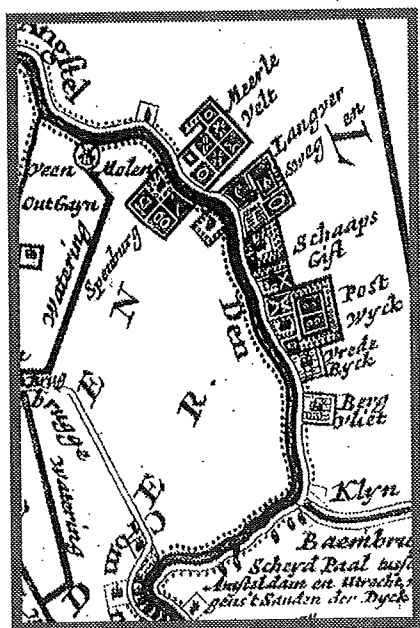
Sprokkelen in archieven

Uit een huurcontract inzake een aantal koeien, begin 18e eeuw:

'Huur melk koeyen omme daarvan te trecken en genieten: de melk, kalveren en messie, die gedurende huure van de selve komen en vallen sullen'

Van 1 Januari 1732 tot 1740 is Jacob Bicker Raye stadskroniekschrijver van Amsterdam. Op 23 december 1733 tekent hij in zijn boekje 'Amsterdamse Familieen merckwaardigheeden mij bekend' het volgende aan:

'Op de 23e December 1733 is er een graft geopent in de oude Franse kerk, hetwelk schoongemaakt soude worden alsoo het vol was. De dootgraafersknegt daar twe kisten uitgehaaldt hebbende kwam aan de derde, en mit als enigszins de lugt in die kist quam vloog daar eene ligte vlam uyt so hoog tot aan het orgel, hetgeen die knegt so de altereeren, dat hij stijf van sijn selfs viel; hij is tweemaal gelaaten (aderlatingen, red) dog hij is so gealtereert dat men vreest dat hij altoos ongelukkig sal blijven van de schrik.

Uitsnede kaart van Gerrit Drogenham (1700)

De Abcouder IJclub rond de vorige eeuwwisseling

Op 25 januari 1895 wordt aan de inwoners van Abcoude bij bekkenslag bekend gemaakt dat burgemeester C.J. Doude van Troostwijk allen die belang stellen in de oprichting van een IJclub worden uitnodigd voor een voorlopige bespreking over dit onderwerp. Die bespreking zal plaats vinden om 8 uur 's-avonds in café 'De Wakende Haan'. Velen geven aan deze uitnodiging gehoor.

Nadat de heer Troostwijk de vergadering heeft geopend, geeft hij als zijn mening te kennen dat het hem zeer wenselijk lijkt als hier ter plaatse een IJclub zou worden opgericht. Het was weliswaar reeds laat in het seizoen, maar met vereende krachten kon nog veel worden bereikt. De contributie moet zo laag mogelijk worden gehouden, zodat niemand zich behoeft te laten afschrikken. Er moet een afgesloten ijsbaan worden opgericht die voor iedereen toegankelijk is, zelfs voor mensen die geen contributie kunnen betalen.

Na een rondvraag blijkt iedereen het eens te zijn met dit idee van de heer Troostwijk en wordt tot de oprichting van een IJclub besloten. Onmiddellijk

wordt tevens overgegaan tot de verkiezing van een Bestuur. Als voorzitter wordt burgemeester C.J. Doude van Troostwijk gekozen, als secretaris dokter W.H. Koomans en als penningmeester de heer W.H. Willems. Als verdere bestuursleden worden gekozen de heren D. Vermoolen, C. Jongkind, J. Brouwer en W. Koekenbier. De jaarlijkse contributie wordt vastgesteld op fl 1,- per seizoen. Het hoofddoel van de vereniging zal bestaan uit het aanleggen van goed berijdbare banen, waardoor aan vele handen werk verschaft kan worden.

In feite vormt de nieuw opgerichte ijsclub een voortzetting van een oudere ijsclub, die enkele jaren tevoren was opgeheven. Die oude ijsclub was vermoedelijk al rond 1888 opgericht, want in de nieuwe ijsclub is er in 1898 sprake van de viering van een 10-jarig jubileum. Al eerder ook waren er ijswedstrijden geweest op het Abcouder Meer: zie bijvoorbeeld het verslag van de wedstrijden in de winter van 1890, waaraan in Angstelkroniek nummer 2 aandacht werd geschonken. In mondelinge overlevering is sprake van wedstrijden in 1885 of 1886, waaraan

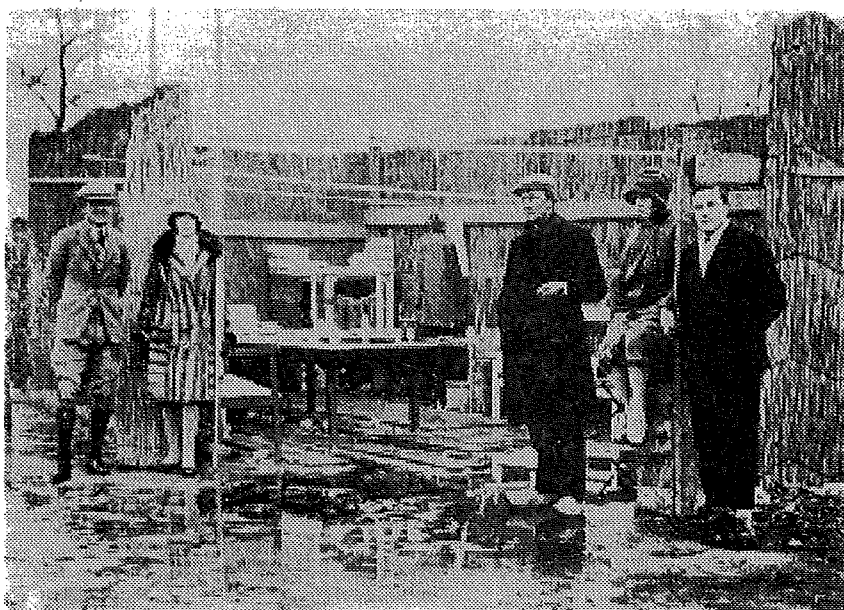
arbeiders uit Groningen en Friesland meededen die werkten aan de bouw van het Abcouder Fort. Die arbeiders - die onder armoedige omstandigheden sliepen in houten wagens, opgesteld langs de Molenweg - deden letterlijk mee 'voor spek en bonen': als ze meededen kregen ze als warme hap spek en bonen voorgezet. De belangstelling zal ongetwijfeld groot geweest zijn! Maar ongetwijfeld zal al veel eerder op het Abcouder Meer geschaatst, zijn al dan niet in georganiseerd wedstrijdverband. Helaas zijn geen annalen bekend die daar gedetailleerd melding van maken.

Terug naar de in 1895 (her)opgerichte Abcouder IJclub. De leden van het bestuur zullen als kenteken een zilveren schaats met blauw-witte strik dragen, de commissarissen alleen een strik, zo wordt bij de oprichtingsvergadering van 25 januari besloten. De samenstelling van het Reglement van de IJclub wordt aan het bestuur overgelaten. Gesuggereerd wordt zich in verbinding te stellen met het bestuur van de vroegere Abcouder IJclub omtrent de eigendommen van deze opgeheven club.

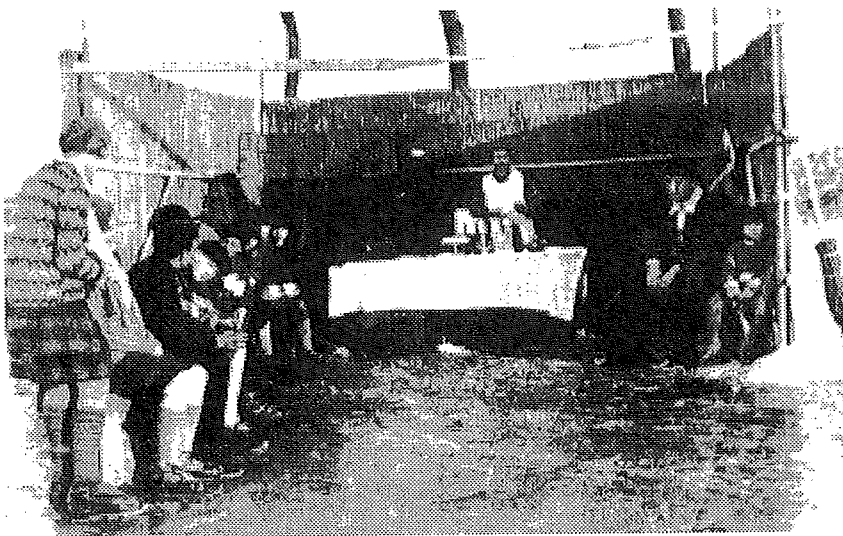
Verder wordt besloten om op 5 februari 1895 met het bestuur van de voormalige ijsclub een vergadering te beleggen, teneinde de mogelijkheid te bespreken om een groot IJsfeest te organiseren op het Abcouder Meer. De meerderheid spreekt zich daarbij uit voor een hardrijderij met paard en arreslee.

Er wordt zeer voortvarend te werk gegaan, en inderdaad kunnen al op 12 februari wedstrijd en feest plaats vinden. (Het moet in 1895 wel een strenge winter zijn geweest dat er met arresleden op het meer kon rijden!) Er zijn interessante prijzen te winnen, zoals een pendule en een gouden munt, een 'gouden Willem', van fl.10,-. (Wie de winnaars waren is helaas niet meer bekend.)

Men heeft in elk geval de smaak te pakken, want op 29 maart 1895 wordt een voorstel ter tafel gebracht om de eigendommen van de vroegere ijsclub over te nemen. Het overgenomen ma-

Koek en Zoopie (ca 1938/39)
met o.a. Nol Vermolen, Janes van Tol en Marie Aardewijn-Anderson

Koek en zoopie op het Abcoudermeer (1917). Mevrouw en mijnheer de Jong. Verkocht werd chocolademelk, bier en korstjes

teriaal bestaat uit zwierstokken, vlaggestokken, vlaggen, touw en een ringsteekpaal. Aan iedere rechthebbende uit de vroegere club wordt fl. 1,- uitgekeerd.

Er wordt bovendien besloten om contact op te nemen met de KNSB en de KNSB-vergadering te 's-Hertogenbosch te bezoeken. Dit leidt tot contacten met Ouderkerk aan de Amstel over het uitzetten van banen: een eerste stap in de richting van een samenwerking ten behoeve van het organiseren van gezamenlijke schaatstoertochten.

Een klein jaar later, op 8 januari 1896, vindt weer een vergadering plaats, ditmaal in de voor deze gelegenheid prachtig versierde Kegelbaan. Tevens wordt er een soort tentoonstelling gehouden van de eigendommen van de Abcouder IJclub. Ook wordt op de vergadering een feestcomité opgericht voor het geval het zal gaan vriezen. Maar helaas, de winter laat het afweten! Weer een klein jaar later, op de vergadering van 26 november 1896, wordt een brief behandeld die afkomstig is van Ouderkerk aan de Amstel. Daarin wordt gevraagd of de Abcouder IJclub wil bijdragen in de kosten van het plaatsen van een schot in de Waver bij de waterkering van het stoomgemaal. Dit om de stroming tegen te gaan zoda het ijs wat sterker zou worden. De samenwerking krijgt al wat meer gestalte!

Op de zelfde vergadering wordt een

lijst opgesteld van baanvegers die voor een daggeld de baan mogen vegen. Uit één gezin mag echter maar één persoon werken voor dit daggeld!

Op de eerstvolgende vergadering van 29 oktober 1897 is er een afgevaardigde van de KNSB aanwezig, die de IJclub medewerking verzoekt om op het Abcouder Meer de KNSB-eindwedstrijden te organiseren. Hieruit

blijkt dat het Abcouder Meer in die tijd op KNSB-niveau als een interessante locatie voor de schaatsport wordt gezien!

In het jaar 1898 is er heel wat afvergaderd over deze KNSB-wedstrijden. Er wordt een open inschrijving gehouden onder aannemers om een bestek te maken voor het benodigde wedstrijd-materiaal, met name palen, touw en latten voor de afzetting. Zo wordt gepraat over 1800 meter prikkeldraad, 1600 meter gewoon draad, 112

lange palen voor de buitenbaan en 35 palen voor de binnenbaan (elk ad fl. 1,- per stuk), over 75 korte palen, over 500 meter touw, over het huren van 50 vlaggestokken (ad fl. 10), over het drukken van entreekaarten, over het inhuren van een landmeter en van politie (ad fl. 15,-!), etc. etc.

Op de vergadering van 1899 blijken 5 aannemers te hebben ingeschreven voor bedrag uiteenlopend van fl. 497,50 als hoogste inschrijving tot fl. 399,- als laagste.

Toch lopen al deze inspanningen klaarblijkelijk op niets uit. Immers, op 26 oktober 1899 krijgt de secretaris van de Abcouder IJclub de opdracht om aan de KNSB kenbaar te maken dat leden en bestuur van de club in verband met de hoge kosten afzien van het organiseren van de KNSB-eindwedstrijden op het Abcouder Meer. De reactie van de KNSB is ons helaas niet bekend!

Gebaseerd op de notulen van de Abcouder IJclub, samengevat door T. Pepping.

Schaatsplezier op de Angstel. Nu een groot plezier, maar ook aan het begin van de eeuw (foto met dank aan de fam. Trouw)

Abcoude Baambrugge en Abcoude Proostdij in 1815

In 1815 kregen alle Nederlandse gemeentes van het Departement van Oorlog de opdracht een vragenlijst in te vullen met vragen over hun structuur, hun economie, enzovoort. Voor wat de provincie Utrecht betreft, zijn de ingevulde vragenlijsten bewaard gebleven in het provinciaal archief en in 1972 uitgegeven in een boekje 'De Utrechtse Gemeenten in 1815'. Aan dit boekje is (met dank aan onze gemeentesecretaris de heer J.G. van den Bogaard, die mij een exemplaar van de betreffende uitgave ter hand stelde) zijn onderstaande opgaven van Abcoude Proostdij en van Abcoude Baambrugge ontleend.

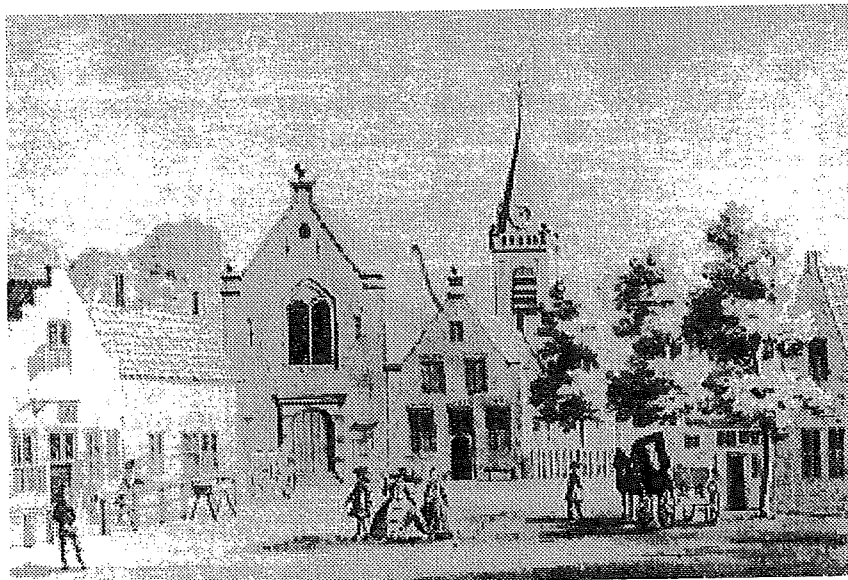
Vraagpunten	Antwoorden van Abcoude (Abcoude Proostdij, Aasdom en Aasdom in't Veen)	Antwoorden van Baambrugge (Abcoude Baambrugge).
1. Bevolking	1005	1045.
2. Woonhuizen	165, waarvan sommigen door door meerder dan één huishouden bewoont worden.	184.
3. Buitenplaatsen	Geen	Een genaamd Rust-Hof en het kasteel of sloth van Loenreslooth mitsgaders eenige overblijfsels van dat van Abcoude. Zijnde hier geene kloosters of gestichten.
4. Publieke gebouwen	Geen	Existeren in deze gemeente niet.
5. Kerken	Eene der Hervormden groot en eene der Roomschegezinden.	Een voor hervormden. Parochieerende een gedeelte dier gemeente onder Abcoude en de Roomschen gedeeltelijk onder Loenen en gedeeltelijk onder Abcoude, terwijl de Lutherschen onder Weesp behoren.
6. Boeren- en arbeiderswoningen	Zeven en veertig boerenwoningen.	70.
7. Kazernen, hospital en en stallingen	Geen.	Geen.
8. In te kwartieren manscappen	Driehonderd, bij hooge noodzakelijkheid.	Die honderd. 70 huisgezinnen in deze gemeente dragen voor 1/3 in de inkwartiering met de gemeente van Abcoude uit hoofde der annexe ligging aan die gemeente.
9. Te stallen paarden	Een honderd.	Honderd en 75 voor dat gedeelte dezer gemeente dat met Abcoude in de inkwartiering gecombineerd is. Dorps of 's lands stallingen zijn hier niet.
10. 's Lands magazijnen	Geen.	Geen.
11. Gevangenissen	Geen.	Geen.
12. Beurtschepen en veerschuiten	Een trekschuit à vier lasten.	Een ordinaire (= gewone, red.) trek of marktschuit op Amsterdam en Utrecht voerende vier lasten.
13. Fabrieken	Geen.	Geen.
14. Ambachtslieden	Drie timmerbazen. Een metselaarsbaas. Zes kleermakersbazen. Vier schoenmakersbazen. Een smitsbaas. Een wagenmaker. Twee broodbakkers	5 timmerlieden, 3 wagenmakers, 3 smits, 1 koperslager, 2 metselaars, 3 bakkers, 4 kledermakers en 2 schoenmakers.
15. Wagens met een en twee paarden	Zes en dertig wagens voor of met twee paarden. Drie karren voor een paard.	54 boerewagens met 2 paarden en 5 karren met één paard.
16. Slachtvee	Negentig ossen of koeyen. Een honderd zestien schapen. Een honderd vijftig varkens.	20 ossen, 130 koeyen, 160 schapen en 90 varkens.
17. Molens	Geen.	Een windkorenmolen.
18. Lengte en breedte van de gemeente	Ruim 1 1/2 lengte en ruim 3/4 uur breedte.	Lang en breedt een half uur gaans.

19. Naam polders	1. Broekzijder-polder. 2. Waard-assacker-polder. 3. Holendrecht-polder. 4. Veen-polder. 5. Een poldertje, behorende aan den Heere van Nellesteyn en Arie Bor. 6. De Kleine Winkelsche of Tachtig Morgensche polder -geinnundeerd- waarvan 42 morgen aan deze gemeente en het overige bij Baambrugge behorende.	Oostzijder, Donkervliedsche, Roode-Molen, Groen-landsche, Sloth poldertje, en Winkelze polder met 40 mergen (geinnundeerd) het overige onder Abcoude.
20. Ligging polders t.o.v. het boezem-water	Vier en een halve voet.	Vier en een halve voeten.
21. Waarin het boezem water zich ontlast	In den Amstel en vervolgens in de Zuiderzee	Erst in den Amstel en vervolgens in de Zuiderzee.
22. Sluizen en water molens	Zes watermolens en even zoveel molengangen.	Geen sluizen. 7 watermolens en 7 molengangen.
23. Hoogte water-stand in de winter	Een en een halve voet.	Een en een halve voet.
24. Soorten grond	1363 morgen zoo wei als hooiland. 10 morgen boschland (laag). 345 morgen zoo veenland als water.	(Overwegend) Weiland/hooiland tezamen 1716 mergen en 486 roeden. Tezamen: Agtien honderd agt en vijftig morgen drie honderd en vijftien roeden.
25. Soorten granen en andere produkten	Geen.	Tarwe, garst en haver.
26. Soorten hout gewassen	Een weinig brandhout, meest willigen voor eigen gebruik.	Timmerhout is alhier zeer schaars en er bestaat geen handel in. Zomtijds valt er een enkele eike of ipe boom tot werkhout geschikt; dog veelal met het hakhout tot brandhout gebruikt wordende.
27. Soorten delfstoffen	Turf 7500 roeden waarvan 200 roeden voor eigen brand gebaggert wordt.	Geen der hier neven staande genoemde producten.
28. Opbrengst koren en hooi	Drie duizend zes honderd voeren of 3.600.000 ponden hooi.	10 mudden tarwe, 80 dito garst, 270 dito haver, 4.800.000 ponden hooi.
29. Wegen	Een kleiweg gaande naar het dorp Weespercarpel langs de noordzijde van het water genaamd het Gein (lopende gemelde water door de Geinbrug in het Weesper vaarwater) en langs de Broekzijder polder - breed 8,10 à 12 voeten - bij het winter seizoen bij na niet bruikbaar ter lengte van een half uur gaans. Voorts een weg, loopende van Abcoude naar de Voetangel, ter lengte van een half uur gaans, altijd bruikbaar, gepuind en gezand, wordt zeer goed onderhouden, loopende langs de trekvaart op Amsterdam en langs de Waard Assacker en Holendrecht polder.	Een weg naar Loenreslooth zijnde een gedeelte van de straatweg van Amsterdam naar Utrecht, breedt 26 voeten en lang een uur gaans langs en door weiland. Een dito naar Nichtevecht zijnde voor 1/2 kley en de 1/2 zandweg, strekkende langs en gedeeltelijk door weiland, breedt 16 voeten lang een uur gaans. De kley 'swinters onbruikbaar. Een dito, zijnde gedeeltelijk gepuind en gezand en gedeeltelijk enkel gezand, naar Vinkeveen, breedt 16 voeten, lang 3/4 uur gaans, strekkende door wei en veenland en in het wintersaizoen dikwijls onbruikbaar. Grenzende deze gemeente onmiddellijk aan die van Abcoude.
30. Verbindingen te water	Naar Weesp door het water het Gein met een trek-schuit en naar Amsterdam met een ballastpont.	Naar Weesp met de ordinaire trekschuit en naar Amsterdam met een ballas pont.
31. Vaardiepte waterwegen	Zoo diep als in opgemelde vaartuigen geladen kan worden.	Zo diep als in de opgemelde vaartuigen geladen kan worden.
32. Schuthoogte waterwegen	Voor deze gemeente niet van applicatie.	Alhier zijn geen sluizen. De trekvaart van Amsterdam op Utrecht.
33. Jaagpaden langs rivieren enz.	Het vaarwater van Abcoude naar de Voetangel, alwaar de gemeente van Ouder Amstel begint.	
34. Overzetveren	Alhier niet aanwezig.	Worden hier niet gevonden.
35. Doorwaadbare plaatsen	Nergens.	Geene.
36. Rivieren die in zee uitmonden	Niet van applicatie voor Abcoude.	Alhier van geen applicatie. (GvdM)

In het gemeentearchief van Abcoude, voor wat betreft de oudere stukken berustend bij het Streekarchief te Mijdrecht in de Ronde Venen, berust een brief uit 1744 van de Ambachtsheer Theodorus de Leeuw waarin hij zich (ondermeer) beklagt over de wijze van onderhoud van het Baambrugse kerkgebouw. Dat was toen nog niet het huidige kerkgebouw dat uit 1844 dateert, maar het voorgaande dat we op oude prenten zien afgebeeld: zie bijvoorbeeld de achterpagina van Amstelkroniek nummer 2 en onderstaande afbeelding. Theodorus de Leeuw richt zijn brief aan de "eerzame en discrete" Schout en Gerecht van Abcoude en Baambrugge, een destijds gebruikelijke aanhef.

N.B.: ondergetekende heeft de in die tijd gehanteerde schrijftaal omgezet in meer hedendaags Nederlands.

Onderhoudsperikelen met de Baambrugse Kerk in 1744

Gezicht op de kerk te Baambrugge in 1730, met rechts de pastorie uit 1630. (Tekening van L.P. Serrurier; ontleend aan 'Abcoude en Baambrugge 900 jaar.')

Eerzame en discrete Schout en Gerecht van Abcoude en Baambrugge, Sinds enige tijd ontvang ik diverse klachten over de Kerkmeesters te Baambrugge, en wel over het feit dat zij verschillende niet-noodzakelijke reparaties laten uitvoeren, zelfs veelal midden in de winter als de dagen kort zijn en voor het loon weinig uitgevoerd kan worden. Zelfs vernam ik dat men nu weer van plan is om een balk in de kerk van voren naar achteren te brengen, en eentje van achteren naar voren. Ik kan ook niet begrijpen waarom men zoveel gaten in de muur breekt die het gebouw alleen maar verzwakken. Is de balk niet houtig genoeg en te zwak om behoorlijk verankerd te worden? Dan was het naar mijn me-

ning beter er een nieuwe voor in de plaats te nemen, wat veel minder zal kosten dan haar te verleggen.

Zeg tegen ze, dat ze er niet mee mogen doorgaan voordat UwEdele met een of twee geërfden of poldermeesters gekeken zult hebben naar de noodzakelijkheid of onnoodzakelijkheid, op straffe dat zij zelf aansprakelijk zullen worden gesteld. Iets wat in het vervolg ook bij andere gevallen in acht genomen zal moeten worden.

De kerkpastorie en het kostershuis moet glas- en dakdicht worden gehouden, tenzij er wat bijzonders is; daarvan moet ik dan tevoren in kennis worden gesteld.

Verder wens ik dat de kerkrekening

voortaan eens in twee jaar in plaats van eens in de vier jaar opgesteld zal worden. En de rekening dient veertien dagen tevoren aan het Gerecht overhandigd te worden, om door een ieder die daar belang bij heeft bekeken te kunnen worden.

Bij de eerstkomende gelegenheid dat u weer bijeenkomt gelieve u de kerkmeesters op de overeengekomen dag en tijd ook te Abcoude te ontbieden en hen mijn wensen duidelijk kenbaar te maken, zodat aan alle klachten en ongenoegens een eind komt. Voor wat de vierjaarlijkse ordinarismaaltijd betreft: die mag in stand blijven, maar zeker niet om de twee jaar om de kerk niet nog meer te belasten.

Hierbij beveel ik u in Gods bescherming aan, en verblijf ik, eerzame en discrete vrienden, Ued. zeer toegene- gen ambachtsheer,

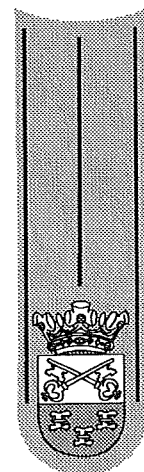
(w.g.) Theodorus de Leeuw
Amsterdam, 25 januari 1744.

(Theodorus de Leeuw overlijdt op 7 april 1744, eveneens te Amsterdam)

GvdM.

Bron: Streekarchief Mijdrecht: Resolutiën van de verenigde gerechten Abcoude Baambrugge en Abcoude Proostdij copia 1745.

Angstelkroniek
HISTORISCHE KRONIEK
ABCOUDE/BAAMBRUGGE

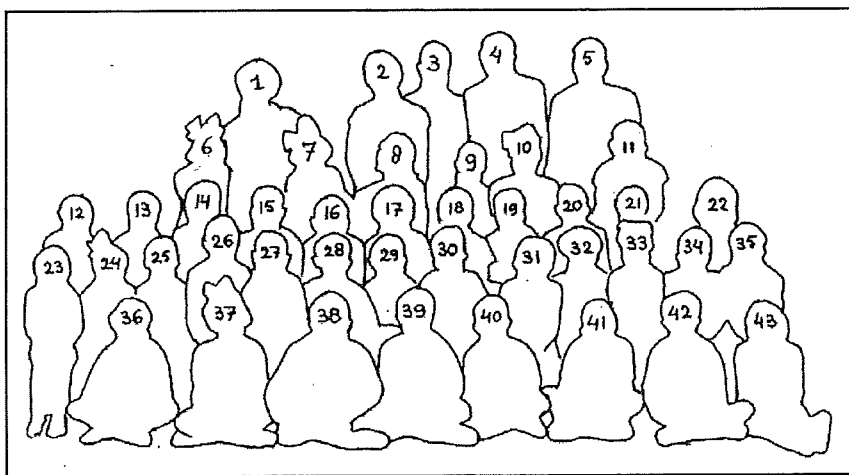

De Christelijke lagere school te Abcoude

Wie kan ons helpen aan de ontbrekende namen?

Foto met dank aan de heer K. Oldenburger

Opgave graag aan:
Papehof 9,
1391 BD Abcoude, Tel 0294 - 286214

3 Meester Klein,
5 Meester Visser
13 Geert van de Peppel
20 Cor van Mourik
24 Marjan Riemsdijk
26 Frans Peek
27 Jan Meijer
29 Theo Meijer
31 Corrie Otten
33 ? Moen
34 Wim van Mourik
35 Martin van Mourik
36 Jannie Meijer
37 Jopie Moen
39 ? Marel
10 Truus Valenkamp
25 A van Wieren

deze aflevering van 'Angstelkroniek' wordt mede mogelijk gemaakt door
Wim Nienhuis

digitale beeldbewerking / html / fotografie / video
<http://www.abcoude.com>

op deze particuliere Internet-site vindt u actuele en interessante informatie over de Gemeente Abcoude !
te bereiken: Tel. 0294 - 28 70 90 Fax 0294 - 28 71 40 Mob 06 51 20 32 43 E-mail: wim@nienhuis.net